

PRESUDA SUDA

14. prosinca 2000.(*)

„Tržišno natjecanje – Članci 85. i 86. Ugovora o EZ-u (koji su postali članci 81. i 82. UEZ-a) – Paralelni postupci pred nacionalnim sudovima i sudovima Zajednice”

U predmetu C-344/98,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 234. UEZ-a), koji je uputio Supreme Court (Vrhovni sud Irske) u postupku

Masterfoods Ltd,

protiv

HB Ice Cream Ltd

i

HB Ice Cream Ltd

protiv

Masterfoods Ltd, koji posluje pod tvrtkom Mars Ireland,

o tumačenju članaka 85., 86. i 222. Ugovora o EZ-u (koji su postali članci 81., 82. i 295. UEZ-a),

SUD,

u sastavu: G.C. Rodríguez Iglesias, predsjednik, C. Gulmann, A. La Pergola, M. Wathelet i V. Skouris, predsjednici vijeća, D.A.O. Edward, J.-P. Puissochet, P. Jann, L. Sevón (izvjestitelj), R. Schintgen i F. Macken, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Cosmas,

tajnik: L. Hewlett, administratorica,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za Masterfoods Ltd, D. O'Donnell, SC, po punomoći A. Coxa i P.G.H. Collinsa, solicitors,
- za HB Ice Cream Ltd, M.M. Collins, B. Shipsey i M. Cush, SC, po punomoći Hayes & Sons i Slaughter & May, solicitors,

- za francusku vladu, K. Rispal-Bellanger, zamjenica ravnatelja u Upravi za pravne poslove Ministarstva vanjskih poslova, i R. Loosli-Surrans, chargé de mission u istoj upravi, u svojstvu agenata,
- za talijansku vladu, profesor U. Leanza, voditelj pravne službe za diplomatske sporove pri Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta, uz asistenciju profesora L. Danielea, odvjetnika pri odvjetničkoj komori u Trstu, stručnjaka pri tom ministarstvu,
- za švedsku vladu, A. Kruse, departementsråd u Ministarstvu vanjskih poslova, u svojstvu agenta,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, J.E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, u svojstvu agenta, uz asistenciju N. Greena, QC,
- za Komisiju Europskih zajednica, B. Doherty i W. Wils, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja koja su podnijeli Masterfoods Ltd, koji zastupaju P.G.H. Collins i D. O'Donnell, HB Ice Cream Ltd, koji zastupaju M.M. Collins i B. Shipsey, švedska vlada, koju zastupa A. Kruse, vlada Ujedinjene Kraljevine, koju zastupaju J.E. Collins, uz asistenciju A. Robertsona, barrister, i Komisija, koju zastupaju B. Doherty i W. Wils, na raspravi održanoj 15. ožujka 2000.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 16. svibnja 2000.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 16. lipnja 1998., koje je Sud zaprimio 21. rujna 1998., Supreme Court (Vrhovni sud) uputio je Sudu, na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 234.UEZ-a), tri pitanja o tumačenju članka 85., 86. i 222. Ugovora o EZ-u (koji su postali članci 81., 82. i 295. UEZ-a).
- 2 Ta su pitanja postavljena u okviru dvaju postupaka između Masterfoods Ltd (u daljnjem tekstu: Masterfoods) i HB Ice Cream Ltd, koji je postao sada Van Den Bergh Foods Ltd (u daljnjem tekstu: HB), u vezi s klauzulom o isključivosti u sporazumima o opskrbi zamrzivačima, zaključenima između HB-a i prodavača impulsnih sladoleda na malo.

Glavni postupak

- 3 HB, društvo kći Unilever grupe, u čijem je stopostotnom vlasništvu, vodeći je proizvođač sladoleda u Irskoj. Dugo godina HB je snabdijevao zamrzivačima prodavače sladoleda na

malo, besplatno ili uz neznatnu najamninu, a zadržavao je vlasništvo nad zamrzivačima, uz uvjet da se oni koriste isključivo za HB-ove proizvode (u daljnjem tekstu: klauzula o isključivosti).

- 4 Masterfoods, društvo kći američkog poduzetnika Mars Inc., ušao je na irsko tržište sladoleda 1989. godine.
- 5 Od ljeta 1989. brojni prodavači na malo počeli su držati i izlagati proizvode Masterfoodsa u zamrzivačima koje im je dobavljaio HB. HB je zahtijevao poštovanje klauzule o isključivosti.
- 6 Masterfoods je u ožujku 1990. podnio tužbu na High Court of Ireland (Vrhovni sud u Irskoj), između ostaloga s ciljem utvrđivanja da je klauzula o isključivosti ništetna na temelju nacionalnog prava i članaka 85.i 86.Ugovora. HB je podnio zasebnu tužbu s ciljem dobivanja naloga kojim bi se Masterfoodsu zabranilo da prodavače na malo navodi na nepoštivanje klauzule o isključivosti. Ta dva društva zahtijevala su naknadu štete i kamate.
- 7 High Court (Vrhovni sud) je u travnju 1990. godine HB-u odobrio privremeni nalog.
- 8 High Court (Vrhovni sud) je 28. svibnja 1992. donio presude povodom tužbi Masterfoodsa i HB-a. Zahtjev Masterfoodsa je odbio, a HB-u je rješenjem odobrio nalog kojim se Masterfoodsu trajno zabranjuje da prodavače na malo potiče na držanje njegovih proizvoda u zamrzivačima koji su vlasništvo HB-a. No, HB-ov je zahtjev za naknadu štete bio odbijen.
- 9 Masterfoods je 4. rujna 1992. podnio žalbu protiv ovih presuda na Supreme Court (Vrhovni sud).
- 10 Usporedo s ovim sudskim postupcima, Masterfoods je 18. rujna 1991. Komisiji Europskih zajednica dostavio pritužbu protiv HB-a na temelju članka 3. Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962., Prve uredbe o provedbi članaka 85. i 86. Ugovora (SL 13, str. 204.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 3.). Ta se pritužba odnosila na HB-ovu opskrbu velikog broja prodavača na malo zamrzivačima koji se moraju koristiti isključivo za HB-ove proizvode.
- 11 Komisija je 29. srpnja 1993. u obavijesti HB-u o preliminarno utvrđenim činjenicama utvrdila da njegov sustav distribucije krši članke 85. i 86. Ugovora.
- 12 Nakon nekoliko razgovora s Komisijom HB je 8. ožujka 1995. Komisiji dostavio prijedloge izmjena načina distribucije s ciljem dobivanja izuzeća na temelju članka 85. stavka 3. Ugovora. Na temelju članka 19. stavka 3. Uredbe br. 17, Komisija je 15. kolovoza 1995. objavila svoju namjeru da pozitivno ocijeni HB-ovo uređenje distribucije.
- 13 Međutim, ocijenivši da izmjene nisu dovele do očekivanih rezultata u smislu otvorenog pristupa prodajnim mjestima, Komisija je 22. siječnja 1997. HB-u uputila novu obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama.

14 Odlukom 98/531/EZ od 11. ožujka 1998. o postupku na temelju članka 85. i 86. Ugovora (predmeti br. IV/34.073, IV/34.395 i IV/35.436 – Van den Bergh Foods Limited) (SL L 246, str. 1.), Komisija je odlučila da:

– klauzula o isključivosti u sporazumima o opskrbi zamrzivačima, koji su zaključeni u Irskoj između HB-a i prodavača na malo, za dostavu zamrzivača u prodavaonice na malo koje imaju samo jedan ili više zamrzivača pribavljenih od HB-a radi držanja pojedinačnih artikala impulsnih sladoleda, a koje nemaju vlastite zamrzivače, kao niti zamrzivače nekog drugog proizvođača sladoleda, predstavlja povredu članka 85. stavka 1. Ugovora (članak 1. Odluke 98/531)

i da:

– HB-ovo poticanje prodavača na malo u Irskoj na sklapanje sporazuma o opskrbi zamrzivačima uz uvjet isključivosti, na način da im nudi dostavu jednog ili više zamrzivača za držanje pojedinačnih artikala impulsnih sladoleda i održavanje zamrzivača bez ikakvih izravnih troškova, predstavlja povredu članka 86. Ugovora (članak 3. Odluke 98/531).

15 Komisija je također odbila zahtjev za izuzeće na temelju članka 85. stavka 3. Ugovora (članak 2. Odluke 98/531) i izdala opomenu HB-u da odmah prekine s utvrđenim povredama te se suzdrži od poduzimanja mjera koje bi imale isti cilj ili učinak (članak 4. Odluke 98/531). HB je također dobio opomenu da prodavače na malo, s kojima ima sporazume o opskrbi zamrzivačima za koje je utvrđena povreda opisana u članku 1. Odluke 98/531, obavijesti o cjelovitom tekstu članka 1. i 3. te odluke, te da ih obavijesti o ništetnosti predmetnih klauzula o isključivosti (članak 5. Odluke 98/531).

16 Zahtjevom koji je dostavio tajništvu Prvostupanjskog suda Europskih zajednica 21. travnja 1998., a koji je upisan pod brojem T-65/98, HB je, nastupajući pod svojim sadašnjim nazivom Van den Bergh Foods Ltd, podnio tužbu na temelju članka 173. stavka 4. Ugovora o EZ-u (koji je nakon izmjene postao članak 230. stavak 4. UEZ-a) za poništenje Odluke 98/531.

17 HB je također zasebnim aktom koji je dostavio tajništvu Prvostupanjskog suda istoga dana, na temelju članka 185. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 242. UEZ-a), postavio zahtjev da izvršenje Odluke 98/531 bude odgođeno do donošenja presude Prvostupanjskog suda o meritumu.

18 U tim je okolnostima Supreme Court (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. U svjetlu presude i rješenja koje je donio High Court of Ireland (Vrhovni sud u Irskoj) 28. svibnja 1992., odluke Komisije Europskih zajednica od 11. ožujka 1998. i zahtjeva za poništenje i obustavu potonje odluke, koje je podnio Van den Bergh Foods Ltd na temelju članka 173., 185. i 186. Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice (u daljnjem tekstu: Ugovor o EZ-u):

(a) Nalaže li obveza lojalne suradnje s Komisijom, kako je tumači Sud, da Supreme Court (Vrhovni sud) prekine postupak do donošenja presude Prvostupanjskog suda

povodom tužbe protiv spomenute odluke Komisije, kao i Suda povodom svih naknadnih žalbi?

(b) Sprečava li odluka Komisije – koja je upućena pojedinačnoj stranci (a koja je predmet tužbe te stranke za poništenje i obustavu) i koja utvrđuje da je ugovor te stranke o opskrbi zamrzivačima protivan članku 85. stavku 1. i/ili članku 86. Ugovora o EZ-u – da ta stranka zatraži potvrđivanje drukčije presude nacionalnog suda u korist te stranke povodom istih ili sličnih pitanja obuhvaćenih člancima 85. i 86. Ugovora, ako je ta odluka nacionalnog suda predmet postupka pred nacionalnim sudom koji odlučuje u zadnjem stupnju?

Drugo i treće pitanje postavljaju se samo u slučaju negativnog odgovora na pitanje 1(a).

2. Uzimajući u obzir pravni i ekonomski okvir predmetnih ugovora o opskrbi zamrzivačima na tržištu pojedinačnih artikala impulsnih sladoleda, je li povreda odredaba članka 85. stavka 1. i/ili članka 86. Ugovora o EZ-u postupanje na način da proizvođač i/ili dobavljač sladoleda dostavlja zamrzivač prodavaču na malo bez izravnog troška, odnosno na neki drugi način potiče prodavača na malo da prihvati zamrzivač, uz uvjet da prodavač na malo u tom zamrzivaču nema drugih sladoleda osim onih koje mu dostavlja navedeni proizvođač i/ili dobavljač?
 3. Je li članku 222. Ugovora o EZ-u protivno da se na temelju članaka 85. i 86. Ugovora o EZ-u na bilo koji način pozove na klauzulu o isključivosti u sporazumima o opskrbi zamrzivačima?
- 19 Rješenjem od 7. srpnja 1998., Van den Bergh Foods/Komisija (T-65/98 R, Zb., str. II-2641.), predsjednik Prvostupanjskog suda odgodio je izvršenje Odluke 98/531 do donošenja presude Prvostupanjskog suda kojom će se okončati postupak u predmetu T-65/98.
- 20 Predsjednik petog vijeća Prvostupanjskog suda je rješenjem od 28. travnja 1999., na temelju članka 47. stavka 3. Statuta Suda, prekinuo postupak u predmetu T-65/98 do donošenja presude Suda u ovom predmetu.

Prvo pitanje

Očitovanja stranaka

- 21 Masterfoods najprije napominje da bi negativan odgovor na prvo pitanje imao učinak da nacionalni sud koji odlučuje u zadnjem stupnju može Sudu uputiti pitanja u vezi s tumačenjem članaka 85. i 86. Ugovora u trenutku kad su gotovo ista pitanja već pod razmatranjem Prvostupanjskog suda u okviru tužbe protiv odluke koju je Komisija donijela na temelju tih članaka. Tada bi nacionalni sud prethodnu odluku Suda primijenio na postupak koji vodi u istom trenutku u kojem se tužba protiv odluke Komisije rješava na Prvostupanjskom sudu i, ako bi bilo žalbe, na Sudu, i to vrlo vjerojatno prije okončanja postupka protiv te odluke.
- 22 Pozivajući se na presudu od 28. veljače 1991., Delimitis (C-234/89, Zb., str. I-935., t. 44.i 45.), kao i na točku 4. Obavijesti Komisije 93/C 39/05 o suradnji između nacionalnih

- sudova i Komisije u primjeni članka 85. i 86. Ugovora o EEZ-u (SL 1993, C 39, str. 6.; u daljnjem tekstu: obavijest), Masterfoods i francuska vlada napominju da je Komisija nadležna za provedbu i smjer politike tržišnog natjecanja u Zajednici, te u tu svrhu mora djelovati u javnom interesu, dok nacionalni sudovi štite subjektivna prava pojedinaca u njihovim međusobnim odnosima.
- 23 Masterfoods tvrdi da Komisija izvršava svoje ovlasti i donosi odluke tamo gdje je to nužno u interesu Zajednice (presuda Prvostupanjskog suda od 18. rujna 1992., Automec/Komisija, T-24/90, Zb., str. II-2223., t. 77. i 85. do 87., kao i točka 13. obavijesti). Ona daje prvenstvo predmetima koji uključuju osobit politički, gospodarski ili pravni interes za Zajednicu. Odluke Komisije su u cijelosti obvezujuće za one kojima su upućene.
 - 24 Iz toga proizlazi da je Komisija odgovarajuće tijelo za donošenje odluka o pitanjima od interesa Zajednice.
 - 25 Što se tiče postupka iz članka 177. Ugovora, Masterfoods tvrdi da, za razliku od postupka iz članka 173. Ugovora, Sud nema ovlast utvrđivanja činjenica te može odlučivati samo o pitanjima prava, ostavljajući nacionalnom sudu da odluči o predmetu primjenom odluke Suda na činjenice utvrđene u nacionalnom postupku.
 - 26 Masterfoods tvrdi kako postoji znatan rizik da primjenjujući presudu dobivenu od Suda, nacionalni sud koji odlučuje u zadnjem stupnju može donijeti odluku koja nije u skladu s odlukom Komisije, ako potonja bude potvrđena na Prvostupanjskom sudu, a moguće i povodom žalbe na Sudu, odnosno nije u skladu s konačnom odlukom Prvostupanjskog suda ili Suda u slučaju kada odluka Komisije nije u cijelosti potvrđena. Nužnost da se neusklađene odluke takve vrste izbjegnu jedan je od elemenata obveze suradnje između nacionalnih sudova i institucija Zajednice, koja je smišljena posebno kako bi se osigurala primjena načela pravne sigurnosti (gore navedena presuda *Delimitis*, t. 47.).
 - 27 Masterfoods i francuska vlada smatraju da nužnost da se izbjegnu proturječne odluke vrijedi i za suradnju između nacionalnih sudova i Prvostupanjskog suda koji odlučuje o tužbi protiv odluke Komisije u prvom stupnju. Prema mišljenju francuske vlade, nacionalni sudovi trebaju prekinuti postupak ako postoji rizik proturječja između odluke koju će oni donijeti i odluke suda Zajednice, to jest ako postoji istinski problem pravne sigurnosti ili lojalne suradnje. Potreba prekidanja postupka još je opravdanija u slučaju kada nacionalni sud donosi presudu u zadnjem stupnju.
 - 28 Masterfoods dodaje kako donošenjem odgovarajućeg privremenog rješenja nacionalni sud može izbjeći nepravdu uzrokovanu kašnjenjem do kojeg dolazi zbog prekida postupka.
 - 29 HB, talijanska vlada i vlada Ujedinjene Kraljevine ponajprije napominju da nacionalni sudovi i Komisija imaju paralelnu nadležnost nad primjenom članka 85. stavka 1. i članka 86. Ugovora (gore navedena presuda *Delimitis*, t. 44. i 45.), te da ti članci proizvode izravne učinke u odnosima među pojedincima (presuda od 30. siječnja 1974., BRT, nazvana „BRT I”, 127/73, Zb., str. 51.).
 - 30 Prema mišljenju HB-a, u predmetima u glavnom postupku proturječje između Odluke 98/531 i presude High Courta (Vrhovni sud) u suprotnosti je s načelom pravne sigurnosti,

kako ga tumači Sud u točki 47. gore navedene presude Delimitis. Međutim, ta presuda ne navodi izravno kako izbjeći ili svesti na najmanju mjeru opasnost od proturječnih odluka u okolnostima u kojima Komisija snosi odgovornost za stvorenu pravnu nesigurnost uplitanjem u predmet o kojem se već vodi postupak na nacionalnom sudu.

- 31 Iz sudske prakse proizlazi da u odgovarajućim okolnostima dužnost lojalne suradnje može potaknuti nacionalni sud da, koristeći svoju diskrecijsku ovlast, prekine postupak koji se pred njim vodi (gore navedene presude Delimitis i Automec/Komisija). Nadalje, nema sumnje da je nacionalni sud ovlašten podnijeti zahtjev za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora (t. 32. obavijesti).
- 32 S obzirom na činjenicu da je Odluka 98/531 donesena uz povredu dužnosti lojalne suradnje, kao i na činjenicu da je odluka sada obustavljena do donošenja odluke Prvostupanjskog suda povodom tužbe za poništenje, te s obzirom na načelo da ta odluka ne obvezuje nacionalni sud, nego mu u najboljem slučaju daje bitne smjernice za donošenje odluke (točka 20. obavijesti), HB smatra kako prekidanje postupka pred Supreme Court (Vrhovni sud) ne bi bila najprikladnija mjera. S druge strane, prekidanje postupka koji vodi Prvostupanjski sud do donošenja prethodne odluke Suda i primjene te odluke od strane Supreme Court (Vrhovni sud) omogućilo bi Prvostupanjskom sudu da donese odluku o HB-ovoj tužbi za poništenje, uz pogodnost dobivanja tumačenja Suda o pitanjima prava koja se pojavljuju u oba predmeta.
- 33 HB dodaje da odluka Komisije ne obvezuje nacionalni sud na isti način kao presuda sudova Zajednice, niti može stranku lišiti prava iznošenja argumentacije. Pravo pristupa pravdi zaštićeno je Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda od 4. studenoga 1950. te je priznato ustavima država članica, na način da se može smatrati temeljnim načelom prava Zajednice (presuda od 15. svibnja 1986., Johnston, 222/84, Zb., str. 1651., t. 18.).
- 34 Prema mišljenju talijanske vlade, obveza suradnje koju članak 5. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 10. UEZ-a) nameće Komisiji i nacionalnim sudovima, ne može biti toliko dalekosežna da spomenute sudove liši njihove posebne autonomne nadležnosti.
- 35 Ona s time u vezi napominje da ako Komisija pokrene postupak o određenoj povredi članaka 85. i 86. Ugovora, nacionalni sud koji odlučuje o istome može, ali nije obavezan, prekinuti postupak koji vodi dok čeka ishod postupanja Komisije (gore navedena presuda BRT I, t. 21.). Iako je u ovom predmetu postupak koji je pokrenula Komisija okončan odlukom – i to baš odlukom u smislu članka 3. stavka 1. Uredbe br. 17 – ta odluka nije konačna. Ona je pobijana na Prvostupanjskom sudu na temelju članka 173. Ugovora te je, što je još važnije, obustavljena na temelju članka 185. Ugovora.
- 36 Talijanska vlada ističe da nacionalni sud mora u svojoj presudi voditi računa o odluci Komisije, osim ako namjerava osporavati njezinu valjanost zahtijevajući prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora. Međutim, ta mogućnost ne postoji ako je stranka koja osporava odluku imala pravo pobijati je na temelju članka 173. stavka 4. Ugovora, ali to nije učinila (presuda od 9. ožujka 1994., TWD Textilwerke Deggendorf, C-188/92, Zb., str. I-833.). Ako je, pak, odluka Komisije pobijana na Prvostupanjskom sudu, nacionalni sud umjesto da zahtijeva prethodnu odluku o valjanosti, ima pravo, ali ne i obvezu, prekinuti postupak koji vodi do donošenja presude sudova Zajednice.

- 37 Vlada Ujedinjene Kraljevine ističe da je na temelju članka 189. Ugovora o EZ-u (koji je postao članak 249.UEZ-a) odluka Komisije obvezujuća za one kojima je upućena, da stupa na snagu datumom dostave te da je valjana dok je Prvostupanjski sud, odnosno Sud, ne ocijeni ništetnom kao rezultat postupka na temelju članka 173. ili 177. Ugovora.
- 38 Ona se nadalje očituje kako iz općeg načela pravne sigurnosti i dužnosti suradnje, predviđenog u članku 5. Ugovora, proizlazi da nacionalni sudovi moraju izvršavati svoje ovlasti na način da izbjegavaju sve znatne rizike sukoba, ne samo u vezi s odlukama koje Komisija tek treba donijeti, nego i u odnosu na formalno donesene odluke.
- 39 Taj je rizik moguće izbjeći na nekoliko načina. Prvo, ako nacionalni sudovi ocijene da je odluka Komisije činjenično netočna, oni mogu prekinuti postupak i pozvati Komisiju da ponovno razmotri svoju odluku. Drugo, nacionalni sudovi mogu pitanje valjanosti odluke Komisije uputiti Sudu na temelju članka 177. Ugovora. Treće, ako se protiv odluke Komisije vodi postupak na Prvostupanjskom sudu, nacionalni sudovi mogu prekinuti svoj postupak do donošenja presude. Dužnost je nacionalnog suda da prekine postupak uvijek kada postoji rizik da bi odluka koju planira donijeti mogla biti u sukobu s postojećom ili budućom odlukom institucije Zajednice (presuda od 12. prosinca 1967., *Brasserie de Haecht*, 23/67, Zb., str. 525.; gore navedene presude BRT I i *Delimitis*, te presuda od 15. prosinca 1994., *DLG*, C-250/92, Zb., str. I-5641.). Četvrto, budući da svaki rizik od sukoba ne opravdava odlaganje postupka pred nacionalnim sudovima, nacionalni sud treba ocijeniti relevantnost rizika za predmetni postupak kada odlučuje o daljnjem tijeku svojeg postupanja. Osim toga, ako odluči prekinuti postupak, nacionalni sud treba razmotriti hoće li odrediti privremene mjere.
- 40 Komisija napominje kako se glavni postupak odnosi na situaciju u kojoj još uvijek postoji mogućnost da odluku Komisije, koja se temelji na članku 3. stavku 1. Uredbe br. 17, poništi Prvostupanjski sud. Ta je odluka obvezujući akt Zajednice. Samo sudovi Zajednice imaju nadležnost poništiti takav akt.
- 41 S ciljem da se izbjegne rizik proturječnih odluka, nacionalni sud u takvoj situaciji načelno treba prekinuti svoj postupak do donošenja konačne presude o zahtjevu za poništenje odluke Komisije (gore navedena presuda *Delimitis*, t. 52.).
- 42 Da nacionalni sud smatra kako ne može čekati, on bi mogao uputiti pitanje Sudu (gore navedena presuda *Delimitis*, t. 54.).U takvom slučaju nacionalni sud, kao što je Vrhovni sud, čija odluka ne podliježe žalbi, obvezan je zahtijevati prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora. Međutim, on to ne mora učiniti odmah, nego može čekati ishod postupka Prvostupanjskog suda i svih naknadnih žalbi, te zatim razmotriti postoji li još uvijek opravdana sumnja.
- 43 S obzirom na to da je svrha pridruživanja Prvostupanjskog suda Sudu, kao prvo, bila unaprijediti sudsku zaštitu pojedinačnih interesa i, kao drugo, zadržati kvalitetu i učinkovitost sudskog nadzora u pravnom poretku Zajednice (presuda od 17. prosinca 1998., *Baustahlgewebe/Komisija*, C-185/95 P, Zb., str. I-8417., t. 41.), Komisija se pita bi li najbolje rješenje bilo da se ne čeka donošenje konačne presude povodom tužbe za poništenje odluke Komisije.

- 44 Što se tiče obustave odluke Komisije, Komisija navodi da u slučaju potvrde zakonitosti odluke na Prvostupanjskom sudu, i na Sudu povodom žalbe, rizik od proturječja s odlukom nacionalnog suda ne bi bio u potpunosti uklonjen, nego samo odgođen.

Ocjena Suda

- 45 Najprije valja podsjetiti na diobu ovlasti između Komisije i nacionalnih sudova prilikom primjene pravila Zajednice o tržišnom natjecanju.
- 46 Komisija, kojoj je na temelju članka 89. stavka 1. Ugovora o EZ-u (koji je nakon izmjene postao članak 85. stavak 1. UEZ-a) povjerena zadaća osiguravanja primjene načela utvrđenih člancima 85. i 86. Ugovora, odgovorna je za definiranje i provedbu smjera politike Zajednice u području tržišnog natjecanja. Na Komisiji je da pod nadzorom Prvostupanjskog suda i Suda donosi pojedinačne odluke u skladu s važećim postupovnim pravilima i da donosi uredbe o izuzećima. Da bi učinkovito provodila tu zadaću, koja nužno iziskuje složene gospodarske ocjene, ona ima pravo odrediti različite stupnjeve prvenstva pritužbi koje su joj podnesene (gore navedena presuda Delimitis, t. 44. i presuda od 4. ožujka 1999., Ufex i dr./Komisija, C-119/97 P, Zb., str. I-1341., t. 88.).
- 47 Na temelju članka 9. stavka 1. Uredbe br. 17, Komisija ima isključivu nadležnost donositi odluke o provedbi članka 85. stavka 3. Ugovora (gore navedena presuda Delimitis, t. 44.). Međutim, ona s nacionalnim sudovima dijeli nadležnost primjene članka 85. stavka 1. i članka 86. Ugovora (gore navedena presuda Delimitis, t. 45.). Potonje odredbe proizvode izravne učinke u odnosima između pojedinaca i za te pojedince stvaraju izravna prava koja nacionalni sudovi moraju štiti (gore navedena presuda BRT I, t. 16.). Prema tome, nacionalni sudovi zadržavaju nadležnost nad primjenom odredaba članka 85. stavka 1. i članka 86. Ugovora i nakon što je Komisija pokrenula postupak primjene članka 2., 3. ili 6. Uredbe br. 17 (gore navedena presuda BRT I, t. 17. do 20.).
- 48 Unatoč toj diobi ovlasti, a kako bi ispunila zadaću koja joj je dodijeljena Ugovorom, Komisija ne može biti obvezana odlukom koju je nacionalni sud donio primjenom članka 85. stavka 1. i članka 86. Ugovora. Prema tome, Komisija je ovlaštena u svakom trenutku donositi pojedinačne odluke na temelju članaka 85. i 86. Ugovora, pa i ako je neki sporazum ili postupanje već bilo predmet odluke nacionalnog suda, a odluka koju Komisija planira donijeti proturječna je odluci toga nacionalnog suda.
- 49 Iz prakse Suda je također razvidno kako je dužnost država članica, na temelju članka 5. Ugovora o EZ-u, da donose sve odgovarajuće mjere, bilo opće ili pojedinačne, da osiguraju ispunjavanje obveza proizašlih iz prava Zajednice i da se suzdrže od svih mjera koje bi mogle ugroziti ostvarivanje ciljeva Ugovora, obvezujuća za sva tijela država članica, uključujući sudove kad se radi o pitanjima unutar njihove nadležnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 17. prosinca 1998., IP, C-2/97, Zb., str. I-8597., t. 26.).
- 50 Na temelju članka 189. stavka 4. Ugovora, odluka koju je Komisija donijela sukladno članku 85. stavku 1., članku 85. stavku 3. ili članku 86. Ugovora u cijelosti je obvezujuća za one kojima je upućena.
- 51 Sud je u točki 47. gore navedene presude Delimitis utvrdio, kako ne bi došlo do povrede općeg načela pravne sigurnosti, da nacionalni sudovi pri odlučivanju o sporazumima ili djelovanjima koji naknadno mogu biti predmet odluke Komisije trebaju izbjegavati

donošenje odluka koje bi mogle biti proturječne odluci koju Komisija planira donijeti primjenom članka 85. stavka 1., članka 86. i članka 85. stavka 3. Ugovora.

- 52 Što je još važnije, kada nacionalni sudovi odlučuju o sporazumima ili djelovanjima koja su već predmet odluke Komisije, oni ne mogu donijeti odluke koje bi bile suprotne onoj Komisije, čak i ako je odluka Komisije u proturječju s odlukom koju je donio nacionalni prvostupanjski sud.
- 53 S time u vezi, činjenica da je predsjednik Prvostupanjskog suda obustavio primjenu Odluke 98/531 do donošenja presude Prvostupanjskog suda o okončanju postupka koji vodi nije relevantna. Akti institucija Zajednice u načelu se smatraju zakonitima do trenutka kada su poništeni ili povučeni (presuda od 15. lipnja 1994., Komisija/BASF i dr., C-137/92 P, Zb., str. I-2555., t. 48.). Odluka suca koji odlučuje o zahtjevu za izdavanje naloga za obustavu djelovanja pobijanog akta, na temelju članka 185. Ugovora, ima samo privremeni učinak. Njome se ne smiju prejudicirati predmetna pravna ili činjenična pitanja, niti unaprijed neutralizirati učinci odluke koja će naknadno biti donesena u glavnom postupku (rješenje od 19. srpnja 1995., Komisija/Atlantic Container Line i dr., C-149/95 P(R), Zb., str. I-2165., t. 22.).
- 54 Nadalje, ako nacionalni sud sumnja u valjanost ili tumačenje akta institucije Zajednice, on u skladu s člankom 177. stavcima 2. i 3. Ugovora može, odnosno mora, Sudu uputiti prethodno pitanje.
- 55 Ako je adresat odluke Komisije, kao što je to slučaj u glavnom postupku, unutar roka propisanog člankom 173. stavkom 5. Ugovora podnio tužbu za poništenje odluke na temelju toga članka, na nacionalnom je sudu da odluči hoće li prekinuti postupak do donošenja konačne odluke o tužbi za poništenje ili će ga prekinuti kako bi Sudu uputio prethodno pitanje.
- 56 S time u vezi valja imati na umu da se primjena pravila Zajednice o tržišnom natjecanju temelji na obvezi lojalne suradnje između nacionalnih sudova s jedne strane, te Komisije i sudova Zajednice s druge strane; u tim okvirima svako od tih tijela postupa u skladu s ulogom koja mu je dodijeljena Ugovorom.
- 57 Ako ishod postupka na nacionalnom sudu ovisi o valjanosti odluke Komisije, iz obveze lojalne suradnje proizlazi da nacionalni sud, kako bi izbjegao donošenje odluke koja je suprotna odluci Komisije, treba prekinuti svoj postupak do donošenja konačne presude sudova Zajednice povodom tužbe za poništenje, osim ako smatra da je s obzirom na okolnosti predmeta postavljanje prethodnog pitanja Sudu o valjanosti odluke Komisije opravdano.
- 58 U tom pogledu valja naglasiti da ako nacionalni sud prekine postupak, on je dužan ispitati je li nužno odrediti privremene mjere radi zaštite interesa stranaka do donošenja konačne presude.
- 59 U ovom predmetu iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da zadržavanje na snazi trajnog naloga High Courta (Visoki sud), kojim se Masterfoods sprečava da prodavače na malo potiče na držanje njegovih proizvoda u zamrzivačima koji pripadaju HB-u, ovisi o valjanosti Odluke 98/531. Prema tome, iz obveze lojalne suradnje slijedi da nacionalni sud treba prekinuti postupak do donošenja konačne presude sudova Zajednice povodom

tužbe za poništenje, osim ako smatra da je s obzirom na okolnosti predmeta postavljanje prethodnog pitanja Sudu o valjanosti odluke Komisije opravdano.

- 60 Odgovor na prvo pitanje stoga glasi da nacionalni sud, ako odlučuje o sporazumu ili djelovanju čija je usklađenost s člankom 85. stavkom 1. i člankom 86. Ugovora već predmet odluke Komisije, ne može donijeti odluku koja bi bila suprotna onoj Komisije, čak i ako je odluka Komisije u proturječju s odlukom koju je donio nacionalni prvostupanjski sud. Ako je adresat odluke Komisije unutar roka propisanog člankom 173. stavkom 5. Ugovora podnio tužbu za poništenje te odluke, na nacionalnom je sudu da odluči hoće li prekinuti postupak do donošenja konačne odluke povodom tužbe za poništenje ili će ga prekinuti kako bi Sudu uputio prethodno pitanje.

Drugo i treće pitanje

- 61 Drugo i treće pitanje postavljaju se samo za slučaj da odgovor na prvo pitanje bude negativan. Uzimajući u obzir odgovor na prvo pitanje, nije potrebno odgovarati na ostala pitanja.

Troškovi

- 62 Troškovi francuske, talijanske i švedske vlade, vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenoga,

SUD,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji je uputio Supreme Court (Vrhovni sud) odlukom od 16. lipnja 1998., odlučuje:

Ako nacionalni sud odlučuje o sporazumu ili djelovanju, čija je usklađenost s člankom 85. stavkom 1. i člankom 86. Ugovora o EZ-u (koji su postali članak 81. stavak 1. i članak 82. UEZ-a) već predmet odluke Komisije, on ne može donijeti odluku koja bi bila suprotna onoj Komisije, čak i ako je odluka Komisije u proturječju s odlukom koju je donio nacionalni prvostupanjski sud. Ako je adresat odluke Komisije unutar roka propisanog člankom 173. stavkom 5. Ugovora (koji je nakon izmjene postao članak 230. stavak 5. UEZ-a) podnio tužbu za poništenje te odluke, na nacionalnom je sudu da odluči hoće li prekinuti postupak do donošenja konačne odluke povodom tužbe za poništenje ili će ga prekinuti kako bi Sudu uputio prethodno pitanje.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 14. prosinca 2000.

[Potpisi]

* Jezik postupka: engleski